

Запорізький національний університет
Силабус навчальної дисципліни
МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
З ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ДАВНЬОЇ І НОВОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету історії
та міжнародних відносин

Ольга МАКЛЮК
«29» серпня 2025 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
З ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ
підготовки магістра
денної та заочної форм здобуття освіти

освітньо-професійна програма «Історія та археологія»
спеціальності 032 «Історія та археологія»
галузі знань 03 – Гуманітарні науки

ВИКЛАДАЧ: Лях Сергій Романович, доктор історичних наук, професор кафедри давньої і нової історії України та методики навчання історії

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри давньої і нової історії
України та методики навчання історії

Протокол № 2 від 28 серпня 2025 р.

Завідувачка кафедри

Галина ТУРЧЕНКО

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

Тетяна ГРУШЕВА

2025 рік

Зв'язок з викладачем:

E-mail: *s_lyakh@ukr.net*

СЕЗН ЗНУ повідомлення: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1294>

Інші засоби зв'язку: *WhatsApp, Zoom 7371515666 Пароль 555*

Кафедра: *давньої і нової історії України та методики навчання історії, 5 навч. корпус, к.319.*

1. Опис навчальної дисципліни

Курс методології та методики наукових досліджень з історії та археології завершує формування професійного історика, озброюючи його розумінням сенсу всіх тих правил і норм, яких дотримується наукова спільнота.

Методологія – це сукупність припущень, умовиводів, доведень, обґрунтувань, які, базуючись на теоретичних уявленнях історії як науки, повинні дати відповідь на питання про те, як і якими методами та інструментами можна добувати нові відомості про об'єкт дослідження. Методологія історії вивчає природу, принципи і методи історичного пізнання, розкриває основні поняття історичної науки.

Метою викладання навчальної дисципліни «Методологія та методика наукових досліджень з історії та археології» є вивчення системних проблем історичного пізнання. Курс має на меті формування у магістрантів цілісного уявлення про основні епістемологічні проблеми, про специфіку їх постановки і розв'язання в дослідженнях з історії та археології, сприяння розвитку творчого мислення здобувачів освіти щодо планування і організації власної науково-педагогічної діяльності, виховання потягу до наукового пошуку.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Методологія та методика наукових досліджень з історії та археології» є: вірно розставити акценти в методологічних пошуках, які розгорнулися навколо історії; ввести до надбань магістрантів широкий спектр термінів, що стосуються рефлексії, осмислення роботи історика, у тому числі з суміжних сфер інтелектуальної діяльності – філософії, соціології, лінгвістики, психології, логіки; адаптувати мислення студентів до рівня сучасної епістемологічної літератури, навчити обговорювати свої дії як істориків мовою високого теоретичного узагальнення; привчити вести діалог з представниками різних сучасних шкіл і напрямів.

Пререквізити:

Загальні компетентності, здобуті під час навчання на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти або на другому (магістерському) рівні вищої освіти, ОКР спеціаліст.

Кореквізити:

ОК10. Історико-культурна спадщина Південної України: атрибуція, експертиза, збереження

ОК11. Практикум з археології.

Постреквізити:

ОК2. Порівняльна історія.

ОК5. Актуальні проблеми джерелознавства та історіографії.

ОК12. Комеморативні практики та політика пам'яті в Україні та світі.

ОК13. Історична пам'ять та її комунікативні канали.

ОК14. Виробнича практика.

ПА1. Підготовка кваліфікаційної роботи магістра.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	Обов'язкова	
Семестр	1-й	1-й

Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	10 год.	4 год.
Семінарські заняття	20 год.	4 год.
Консультації	Згідно з розкладом: https://www.znu.edu.ua/ukr/university/departments/history/navchal_nij_protses	
Самостійна робота	60 год.	82 год.
Вид підсумкового семестрового контролю:	екзамен	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1294	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	Проблемна лекція. Хмара слів. Взаємне рецензування. Семінарське заняття.	Тестування. Тематична дискусія.
ЗК 03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	Семінарське заняття. Індивідуальне творче завдання.	Тематична дискусія. Усна презентація. Захист індивідуальної творчої роботи. Екзамен.
СК 01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.	Семінарське заняття.	Тематична дискусія. Усна презентація. Екзамен.
СК 02. Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.	Написання есе. Консультація. Взаємне рецензування.	Усна презентація. Індивідуальне творче завдання.
СК 04. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології	Проблемна бесіда. Інтерпретація творів «практикуючих істориків»-новаторів.	Анотування літератури. Індивідуальне творче завдання. Тематична дискусія. Усна презентація.

представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.	Семінарське заняття.	Екзамен.
СК 10. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.	Проблемна лекція. Взаємне рецензування. Семінарське заняття.	Усна презентація. Тематична дискусія.
ПР 01. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.	Проблемна лекція. Ретроспективне звертання до історіографічного досвіду студентів. Консультація. Семінарське заняття.	Тематична дискусія. Усна презентація. Тестування. Екзамен.
ПР 03. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проекти з урахуванням сучасних методологічних підходів.	Проблемна бесіда Моделювання дослідницьких ситуацій. Семінарське заняття.	Тематична дискусія. Усна презентація.
ПР 05. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.	Моделювання дослідницьких ситуацій. Семінарське заняття.	Тематична дискусія. Усна презентація. Захист індивідуальної творчої роботи.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ, ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК МЕТОДОЛОГІЇ ІСТОРІЇ

Тема 1. Загальні епістемологічні проблеми історії та археології

Місце і роль методології науки. Структура наукового дослідження і науково-пізнавального процесу. Види пізнавальної діяльності і типологія знання. Теорія як вища форма наукового знання.

Метод як теоретично обґрунтований засіб пізнавальної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки історії і археології. Теорія, метод і практика в сучасній археології.

Предмет і функції методології історії. Структура предмета методології історії.

Академічна доброчесність і її значення у сучасній науковій роботі. Наукові фальсифікації. Наукове шахрайство. Плагіат у науці. Самоплагіат.

Тема 2. Соціальні функції історичної науки

Функція соціальної пам'яті.

Пізнавальна функція.
Виховна функція.
Політико-ідеологічна функція.
Розважальна функція.

Змістовий модуль 2. ОБ'ЄКТ І ПРЕДМЕТ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ

Тема 3. Природа історичного дослідження. Суб'єктно-об'єктні відношення в історичній науці

Місце історії в системі наук. Історична свідомість. Історична пам'ять.
Історичне пізнання і його особливості. Особливості об'єкта історичного пізнання.
Специфіка реконструкції об'єкта в історичному пізнанні. Ретроспективність історичного пізнання. Поняття конструктивізму.

Тема 4. Предмет історичної науки

Предмет і призначення історії. Сучасні дискусії з проблем історичного пізнання.
Еволюція предмета історичного дослідження від кінця XIX до початку XXI ст.

Змістовий модуль 3. СТРУКТУРА ІСТОРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 5. Структура історичного дослідження

Концепції історичного пояснення і розуміння. Види історичних пояснень.
Типи і рівні історичного знання. Емпіричне і теоретичне знання.
Пояснення як засіб пізнання на теоретичному рівні і як логічна процедура. Види історичних пояснень.
Роль понять і категорій в історичному дослідженні. «Історія понять» Р.Козеллека.
Категорія історичного джерела. Критика позитивістського розуміння історичного джерела. Інформаційна невичерпність історичного джерела. Методологічний зміст понять «виражена» і «прихована» інформація. Категорія історичного факту. Критика позитивістського розуміння історичного факту. Види історичних фактів. Категорія історичного часу. Часові операції: укладання хронології, періодизація. Ідея множинності часових структур. Структури довгої протяжності.
Роль інтуїції і уяви в процесі формування історичного знання.

Тема 6. Принципи історичного пізнання

Проблема цінності і оцінки в історії. Об'єктивна цінність і суб'єктивна оцінка історичного знання.
Принцип історизму.
Принцип об'єктивності.
Ціннісний підхід в історії.

Змістовий модуль 4. ТЕХНОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

Тема 7. Напрями і стратегії історичного пізнання

Позитивістська парадигма в історіографії. Трансформація предмета історичної науки і дослідницьких технологій у 60–90-ті роки XX ст. Структуралізм і постструктуралізм. «Нова історія», психоісторія, культурно-історична антропологія.
Трансформація наукових шкіл і напрямів в умовах постмодерністського виклику. Лінгвістичний поворот в історіографії. Нове розуміння історичної реальності, включення

історика в історичну реальність. Антропологічний поворот. «Історія знизу», історія повсякденності, усна історія, Memory Studies, Public History. Деколонізація історії.

Тема 8. Сучасні технології історичного дослідження

Загальнонаукові методи і їх місце в історичному дослідженні.

Спеціально-наукові методи і їх роль в історичному дослідженні.

Нові технології історичного дослідження: кліометрика; психоісторія; гендерна історія; історія повсякденності; мікроісторія; усна історія; просопографія.

Інструментарій історичної антропології. Етнографічний метод на службі у історичної антропології. Повернення нарратива. «Насичений опис» К.Гірца. Відмінність історії повсякденності від побутової історії і етнографії.

Особливості мікроісторичного дискурсу: семантичність, нарративність, фрагментарність, метафоричність, іронічність і інтрига.

Просопографія як багатовимірний соціально-психологічний портрет.

Методика організації усно-історичних досліджень.

Кількісні методи в історичних дослідженнях.

Новітні напрями археологічних досліджень: експериментальна археологія; історична археологія.

Тема 9. Організація і представлення історичного знання

Концепція, гіпотеза, модель, верифікація.

Мова – головний інструмент дослідника. Історичний дискурс. Нарратив. Поняття гранднарратива.

Тропи як фігури слова і фігури думки. Роль метафори в історичних творах.

Науково-довідковий апарат.

Види наукових публікацій: тези, реферат, стаття, монографія.

Тема 10. Етика дослідника

Поняття авторського права. Зміст та види авторського права.

Поняття академічного плагіату та його різновиди.

Наукова етика. Дослідницька етика. Правила належної наукової практики.

Етичне ставлення до суб'єктів дослідження: добровільність та інформована згода; захист від знецінення та пошкодження; анонімізація та конфіденційність даних.

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом: лекції - 1 раз на 2 тижні, семінари - щотижня
		о/д.ф.	з.ф.	
Лекція 1	Тема: Загальні епістемологічні проблеми історії та археології	2	1	<i>Тиждень 1</i>
Семінарське заняття 1	Тема: Риси і ознаки сучасної науки 1. Визначення науки. 2. Наукові засади історичного дослідження. 3. Структура наукового дослідження.	2		<i>Тиждень 1</i>

Запорізький національний університет
Силабус навчальної дисципліни
МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ІСТОРІЇ ТА
АРХЕОЛОГІЇ

Семінарське заняття 2	Тема: Предмет історичного пізнання 1. Р.Колінгвуд про призначення історії і мету історичного пізнання. 2. Res gestae: співвідношення між дією і актом, подією і дією. Роль думки і пристрасті в історії. 3. Предмет дослідження у «практикуючих істориків».	2	1	Тиждень 2
Самостійна робота	Есе «Історія як наука»	10	14	Тиждень 2
Лекція 2	Тема: Предмет історичної науки	2	1	Тиждень 3
Семінарське заняття 3	Тема: Історичний факт як фундаментальна категорія історичного знання 1. Розширення поняття історичного факту школою «Анналів». Критика позитивістського трактування категорії історичного факту. 2. Значення «критичного методу» в історіографії. 3. Теоретична складова фактів: факти-конструкції і факти-проблеми.	2		Тиждень 3
Семінарське заняття 4	Тема: Історичний час як фундаментальна категорія історичного знання 1. Темпоральність і історія. Специфіка історичного часу. 2. Операції над історичним часом: хронологія. Переміщення історика в часі як пізнавальний метод. Історичні часи: минуле теперішнє, минуле майбутнє і минуле минуле. 3. Операції над історичним часом: періодизація. 4. Ф.Бродель про множинність історичних часів.	2	1	Тиждень 4
Контрольна робота	Тест «Природа і специфіка історичного дослідження»			Тиждень 4
Лекція 3	Тема: Структура історичного дослідження	2		Тиждень 5
Семінарське заняття 5	Тема: Принципи історичного пізнання 1. Принцип історизму. 2 Принцип об'єктивності. К.Поппер про загальнозначимість наукового знання, засади наукової об'єктивності і про «богоодкровенну» та «крузоніанську» науку. П.Рікер про об'єктивність і суб'єктивність в історії.	2	1	Тиждень 5

	3. Проблема цінності і оцінки в історії. Об'єктивна цінність і суб'єктивна оцінка історичного знання.			
Семінарське заняття 6	Тема: Новітні підходи до вивчення історії: культурно-історична антропологія 1. Культурно-історична антропологія як наближення до живої людини. 2. Етнографічний метод на службі у історичної антропології. 3. Повернення нарративу. «Насичений опис» К.Гірца.	2		Тиждень 6
Самостійна робота	Есе «Р.Колінгвуд: критика «авторитету» і «заповіту» в історії, критика «історії ножиць і клею», критика позитивізму»	10	14	Тиждень 6
Лекція 4	Тема: Напрями і стратегії історичного пізнання	2	1	Тиждень 7
Семінарське заняття 7	Тема: Новітні підходи до вивчення історії: мікроісторія та історія повсякденності 1. Мікроісторія. Історія повсякденності. 2. Усна історія.	2	1	Тиждень 7
Самостійна робота	Написання індивідуальної творчої роботи	20	26	Тиждень 7
Семінарське заняття 8	Тема: Організація і представлення історичного знання: підготовка наукових публікацій. 1. Мова – головний інструмент дослідника. Поняття нарратива. Значення тропів. 2. Науково-довідковий апарат. 3. Види наукових публікацій: тези, реферат, стаття, монографія.	2		Тиждень 8
Самостійна робота	Есе «Критика позитивістського трактування категорій історичного джерела і історичного факту»	10	14	Тиждень 8
Лекція 5	Тема: Сучасні технології історичного дослідження	2	1	Тиждень 9
Семінарське заняття 9	Тема: Організація і представлення історичного знання: виготовлення кваліфікаційної магістерської роботи 1. Визначення об'єкта і предмета дослідження. 2. Формулювання наукової проблеми і концепції дослідження. 3. Типові помилки в дискурсі і оформленні магістерських робіт.	2		Тиждень 9
Семінарське заняття 10	Тема: Наукова етика. Академічна доброчесність. 1. Поняття авторського права. Зміст та види авторського права.	2		Тиждень 10

	2. Поняття академічного плагіату та його різновиди. 3. Наукова етика. Дослідницька етика. Правила належної наукової практики.			
<i>Самостійна робота</i>	<i>Есе «П.Рікер про об'єктивність і суб'єктивність в історії»</i>	10	14	<i>Тиждень 10</i>

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	Вид контрольного заходу	Зміст контрольного заходу	Критерії оцінювання та термін виконання	Усього балів
Поточний контроль				
Семінарське заняття 1	Дискусія Інтерпретація джерел Рецензування	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ <i>Тиждень 1</i>	3
Семінарське заняття 2	Дискусія Інтерпретація джерел Рецензування	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ <i>Тиждень 2</i>	3
Есе	Письмова робота	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ <i>Тиждень 2</i>	5
Семінарське заняття 3	Дискусія Інтерпретація джерел Рецензування	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ <i>Тиждень 3</i>	3
Семінарське заняття 4	Дискусія Інтерпретація джерел Рецензування	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ <i>Тиждень 4</i>	3
Тест	Контрольна робота	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ <i>Тиждень 4</i>	5
Семінарське заняття 5	Дискусія Інтерпретація джерел Рецензування	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ <i>Тиждень 5</i>	3
Семінарське заняття 6	Дискусія Інтерпретація джерел Рецензування	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ <i>Тиждень 6</i>	3
Есе	Письмова робота	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ <i>Тиждень 6</i>	5
Семінарське заняття 7	Дискусія Інтерпретація джерел Рецензування	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ <i>Тиждень 7</i>	3
Індивідуальна	Письмова	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	5

творча робота	робота		<i>Тиждень 7</i>	
Семінарське заняття 8	Дискусія Інтерпретація джерел Рецензування	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ <i>Тиждень 8</i>	3
Есе	Письмова робота	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ <i>Тиждень 8</i>	5
Семінарське заняття 9	Дискусія Інтерпретація джерел Рецензування	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ <i>Тиждень 9</i>	3
Семінарське заняття 10	Дискусія Інтерпретація джерел Рецензування	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ <i>Тиждень 10</i>	3
Есе	Письмова робота	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ <i>Тиждень 10</i>	5
Усього за поточний контроль				60
Підсумковий контроль				
Екзамен	Теоретичне завдання	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	20
	Практичне завдання	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	Розміщено в СЕЗН ЗНУ	20
Усього за підсумковий контроль				40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література

Основна

1. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ: Портал, 2022.
2. Лях С.Р. Методологія історії: класика і практика. Навчальний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2021.
3. Лях С.Р. Методологія соціогуманітарних досліджень: що потрібно знати вчителю історії. Навчальний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2023.
4. Yekelchyk, Serhy. Writing the Nation. The Ukrainian Historical Profession in Independent Ukraine and the Diaspora. Ibidem-Verlag, Stuttgart 2023.

Додаткова

5. Куцька О.М., Фурман І.І. Застосування математичних методів в історичних дослідженнях. *Сторінки історії*. 2023. № 57. С.383–407. URL: <http://files.znu.edu.ua/files/2021/SI/SI2023n57/21.pdf>.
6. Лях С. Сучасні технології історичного дослідження: канони і імпровізації. *Zaporizhzhia Historical Review*, 2021. Том 5. №57. С.9–20.
7. Лях С. Українське село напередодні катастрофи: епістолярний автопортрет (1926–1928 рр.). *Емінак. Науковий щоквартальник*. 2023. №3. С.221–238.
8. Лях С. Термінологічні проблеми середньовічної і ранньомодерної історії України. *Zaporizhzhia Historical Review*. 2024. Том 9. № 61. С.19–29.
9. Лях С. Середньовічна і ранньомодерна історія України у світлі постколоніальних студій. *Zaporizhzhia Historical Review*. 2025. Том 10. №62. С.9–17.
10. Радченко С.Б., Ченцов Я.М. Фотограмметрія у структурі трансдисциплінарної археології: приклад моделювання артефактів із середньовічного степу України. *Археологія України*. 2025. №1. С.121–148.
11. Турченко Ф.Г. Перед викликами епохи. Спогади історика. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2023.
12. Удод О. Історія для об'єднаної Європи: концепція історичної освіти 12-річної школи в Україні: Аналітична записка. Київ: Інститут історії України НАН України, 2023.
13. Cole S., Breuer K., Palmer S. W., Blakeslee B. How History is Made: A Student's Guide to Reading, Writing, and Thinking in the Discipline. Arlington : Mavs Open Press, 2022. 344 p. URL: <http://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi83/0062998.pdf>
14. Docendo discimus – Навчаючись вчимося. Методологія нових ділянок історичного знання та її впровадження в навчальні практики: до 25-річчя кафедри історії НАУКМА. Київ: Дух і літера, 2020.
15. Kolbuszewska, Jolanta. Czy historia jest nauką? Rzut oka na spór o status Klio od połowy XIX w. do przełomu stuleci. *Historyka. Studia Metodologiczne*. 2024. T.54. S.49–59. URL: <https://journals.pan.pl/Content/133946/PDF/2024-HSRK-06.pdf>
16. Predovnik, Katarina. Historical archaeology at the interstices between archaeology and history: A history from things or an archaeology with texts? *Ars & Humanitas*. 2023. Vol.17. No.2. Pp.91–106. URL: <https://surl.li/fzqjiez>
17. Wprowadzenie do metodologii historii. Redakcja naukowa: Ewa Domańska i Jan Pomorski. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2022. URL_1: http://ewa.home.amu.edu.pl/Domanska_Metodologia_praktyczna_w_Wprowadzenie_do_m_etodologii_historii_red._E.Domanska_J.Pomorski_PWN_2022_DRUK.pdf ; URL_2: http://ewa.home.amu.edu.pl/Domanska_Zwroty%20badawcze_w_humanistyce.pdf

Інформаційні ресурси

1. Інститут історії України НАН України. URL: <http://www.history.org.ua>
2. Ізборник. URL: <http://litopys.org.ua/>

3. historians.in.ua – український науковий історичний веб-портал. URL: <https://www.historians.in.ua/index.php/en/>
4. History and Theory: Studies in the Philosophy of History URL: <https://www.historyandtheory.org>
5. Historyka. Studia Metodologiczne URL: journals.pan.pl/hsm

7. Регуляції і політики курсу

Комунікація

Базовою платформою для комунікації викладача зі студентами є *CE3H Moodle*. Важливі повідомлення загального характеру регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Необхідно регулярно перевіряти свою електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

Якщо з технічних причин доступ до Moodle є неможливим або ваше питання потребує термінового розгляду, надішліть електронного листа на пошту викладача. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище, ім'я та курс.

Намагайтеся бути пунктуальними. Невчасно надіслана робота різко втрачає свою актуальність. Пропущене заняття – це втрачений шанс професійного розвитку.

Стиль поведінки

Магістр – це лідер і організатор. Магістрант повинен тренувати і демонструвати такі якості, як креативність, активність, ініціативність.

Академічна доброчесність

Справа не лише в засудженні крадіжок. Проблема є глибшою: плагіат – це ворог самостійного пошуку. А саме здатність самостійно продукувати ідеї і сюжети є головною і найціннішою рисою фахівця.

Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є ознакою непрофесійності.

Зарахування результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти

Рекомендуються онлайн-курси на платформах Prometheus, EdEra, Coursera, UdeMy. Порядок зарахування регламентується «Положенням Запорізького національного університету про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти».

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА 2025-2026 н.р. доступний за адресою: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/1635.ukr.html.

НАВЧАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ <https://lnk.ua/gk4x2wkVy>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (у тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Процедура повторного вивчення визначається [Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання](#)

у ЗНУ: <https://lnk.ua/9MVwgEpVz> .

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://lnk.ua/EYNg6GpVZ> .

Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://lnk.ua/QRVdWGwe3>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://lnk.ua/3R4avGqeJ>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Банак Віктор Аркадійович**

Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua

Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Спеціалізована допомога: (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://lnk.ua/5pVJr17VP>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Наукова бібліотека: <https://library.znu.edu.ua/>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

Система ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (СЕЗН ЗНУ): <https://moodle.znu.edu.ua/>.

Посилання для відновлення паролю: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <https://sites.znu.edu.ua/child-advance/>.